

Kunt u iets vertellen over uw levensloop?

Ik ben geboren in 1938 in Maartensdijk, dat is nu een deel van Utrecht (Tuindorp). Toen mijn ouders trouwden had mijn moeder al drie kinderen, ik was een nakomertje. Ik heb daar gewoond tot 1948, toen ben ik verhuisd naar Bilthoven en ben ik daar opgegroeid. Mijn ouders hebben me altijd vrijgelaten en gesteund in wat ik deed. Ook toen ik na de middelbare school niet verder ging studeren, maar meteen ging werken. Toen ik 17/18 was ben ik gaan werken bij een drukkerij omdat ik aardig kon tekenen. We drukten reclamedrukwerk en dat soort dingen. Toen heette dat de kunstnijverheidsschool, afdeling reclame in Den Bosch. Ik ben ook in Den Bosch gaan wonen. Daarna ben ik overgestapt naar beeldhouwen op de academie in Maastricht, daar heb ik 2/3 jaar gezeten. Daarna ben ik op een bronsgieterij gaan werken, daar heb ik tien jaar gewerkt voordat ik toch weer ben gaan beeldhouwen. Toen ben ik beeldend kunstenaar geworden en dat heb ik mijn leven lang gedaan. Ik heb nu al mijn werk overgegeven aan een soort zaakwaarneemster, die heeft het beheer over al het werk en die kan tentoonstellingen organiseren en werk verkopen.

Ik heb vijf jaar in vaste dienst op de bronsgieterij gewerkt, ik kon daar ook werk aannemen, opdrachten tussendoor die snel af moesten. Daar verdiende ik eigenlijk meer mee dan in vaste dienst. Ik kreeg hier ideeën om beelden te maken en toen ben ik ook beelden voor mezelf

gaan maken. Op een gegeven moment ging dat lopen en ben ik af en toe dingen gaan verkopen. Je hebt geen vastigheid als kunstenaar, maar dat vond ik niet erg, zo liep dat. Ik ben nooit bekend of beroemd geworden, in een bepaald circuit natuurlijk wel, maar op dat vlak zijn natuurlijk weinig mensen die echt doorbreken.

Ik ben getrouwd geweest, in 1969 ben ik

Meneer
O.F. Hamer

getrouwd met een beeldend kunstenaar. In 1975 zijn we gaan werken onder de naam BROU. Dat hebben we gedaan tot ongeveer 1990, toen zijn we gaan scheiden en is de samenwerking ook opgehouden. Het samenwerken was een van de weinige dingen die goed gingen. Daarop is het huwelijk niet stuk gelopen. Over en weer hebben we elkaar zeker beïnvloed, qua stijl. Ik ben iemand die meerdere stijlen heeft.

Ik heb ook wat dingen geschreven. Tien jaar geleden heb ik een boek geschreven en vrij recent heb ik ook weer wat geschreven. Ik heb altijd geprobeerd om alles met elkaar in verband te brengen. In politiek ben ik ook altijd geïnteresseerd geweest. Filosofie houdt zich natuurlijk ook bezig met dat soort dingen. Zeker oudere filosofie. Vroegere filosofen hielden zich ook bezig met het recht, met de wetenschap. Ik vind ook dat dat zo moet zijn, het is een totaliteit. De maatschappij, het leven, de manier waarop mensen daarop reageren.

Maakt u zich zorgen om de maatschappij?

Ja, daar maak ik me wel zorgen om. Zoals ik hier woon dat is ideaal, dat is een paradijs op aarde als je dat vergelijkt met oudere mensen in Rusland of in Afrika bijvoorbeeld. Het is toch de taak van de mensen om het voor elkaar een beetje leefbaar te maken, en daar komt niet veel van terecht. Op wereldschaal zeker niet.

Waar denkt u dat dat door komt?

In mijn laatste boek staat het volgende aforisme, een stelling waar je het niet mee eens hoeft te zijn maar wel over na moet denken: 'het leven zoals het ontstaan is en zich door en in de evolutie heeft ontwikkeld, knapt de mens op met een schier onoverwinbare neiging tot particuliere toe-eigening van in oorsprong gemeenschappelijke rijkdom.' Dus als je bijvoorbeeld olie of goud hebt, dat is gemeenschappelijke rijkdom op de aarde die particulier wordt toe geëigend door mensen of bedrijven. Een neiging die zich manifesteert als een alles vernietigende kracht. Een rechtsorde die de particuliere toe-eigening toestaat of stimuleert, is verwerpelijk. Dat is tegen het hele systeem zoals het functioneert. Ik ben niet tegen democratie, maar ik ben wel tegen de machten die de democratie manipuleren. Ik ben in feite tegen het kapitalisme, dat is die particuliere toe-eigening. Het communisme en socialisme zijn hele moeilijke termen geworden, het communisme in de Sovjet-Unie bijvoorbeeld was geen democratie, maar in wezen moet dat het wel zijn. Dat is verkeerd geïmplementeerd. Het marxisme daar ben ik voor een deel in op gegroeid. Marx was een zeer veelzijdig man, maar zijn basisideeën dat de toenmalige arbeidersklasse werd uitgebuit en dat het taak van de arbeidersklasse was om de macht te grijpen en een socialistische maatschappij te creëren, dat vind ik een goed idee. In de praktijk is dat helemaal verkeerd uitgepakt, maar abstract vind ik het een goede grondgedachte, dat blijft ik ook vinden.

Hoe zou de politiek dat moeten/kunnen oplossen?

De PVV probeert ook op die manier zich te richten op mensen met lage lonen. De PVV maakt een enorme fout door zich zo te richten op de islam, terwijl de hele wereldbevolking op drift is. Enorme stromen vluchtelingen om allerlei redenen, politiek, klimaat, enzovoort. Door bepaalde groepen te willen bestrijden of uit te sluiten maakt de PVV een grote fout. Naar mijn idee is de aarde een ronde bol waarop ieder mens kan leven. Die grenzen vind ik eigenlijk maar onzin.

Ik ben in het verleden activistisch geweest, ik was medeoprichter van een vakbond voor beeldende kunstenaars (BBKA). In de jaren 70/80 heeft die erg veel invloed gehad op het overheidsbeleid op het gebied van beeldende kunst. De opdrachten aan beeldende kunstenaars werden veel gegeven door de Rijksgebouwdienst. Dat waren hele gesloten circuits, we wilden dat die opdrachten openbaar werden gemaakt en dat kunstenaars daarop konden solliciteren. Dat is gebeurd in een heleboel gemeentes. Dat is een van de dingen die ons als bond gelukt is. Ook het uitlenen van kunst daar zijn we ook voor, en dat is ons ook wel gelukt. Net als een bibliotheek kan je dan lid worden en kunstwerken 'lenen'.

Is er iets wat u anders zou willen doen vroeger?

Het is zo zinloos om daarover te piekeren. Je hebt je leven geleefd en je hebt

natuurlijk fouten gemaakt maar je kan er toch niks meer aan veranderen.

Bent u een optimist?

Ik geloof het wel ja. Je kan wel nadenken over je fouten, maar het heeft geen zin om daar lang over mekkeren. Je kan er alleen maar op verschillende manieren over denken. Ik heb wel stomme fouten gemaakt, waarvan ik een paar jaar later dacht, dat was niet eens een fout.

Je moet doen wat je hart je ingeeft op het moment, en dan zie je later wel in hoeverre dat uitpakt. Je moet doen wat je denkt dat het juiste is. Je moet je niet laten leiden door oneigenlijke overwegingen en belangen. Je moet niet alleen je eigen belangen nastreven. Er zijn ook mensen die zeggen, alles wat je doet doe je uit eigen belang. Dat is heel moeilijk echt te scheiden, maar ik denk niet dat je blindelings je eigen belang moet nastreven, dan gaat het nooit goed.

Ik leefde in een wereld die steeds vooruitging. Er was een veel grotere vrijheid om te kiezen, ik denk dat dat veel moeilijker is tegenwoordig. Prestatieplicht, tijd- en geld druk. Ik heb me nooit onderdrukt gevoeld door eisen die aan mij gesteld werden, het enige diploma wat ik ooit heb gehad is een rijbewijs. Ik heb ook nooit de druk gevoeld om dat te hebben, er waren altijd ontsnappingsmogelijkheden. Toen ik naar Maastricht ging heb ik met een vriend een huis gekraakt, dat kon toen gewoon. We hebben daar anderhalf jaar gewoond. Dat kan je nu niet meer voor te stellen, dat soort dingen.